

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра історії України та археології

СИЛАБУС
нормативної навчальної дисципліни
«Методика навчання історії у загальноосвітніх навчальних закладах»
(назва дисципліни)
підготовки бакалавра
(назва освітнього рівня)
спеціальності 014 «Середня освіта (Історія)»
(шифр і назва спеціальності)
освітньо-професійної програми
«Середня освіта. Історія, правознавство»
(назва освітньо-професійної освітньо-наукової/освітньо-творчої програм)

Силабус навчальної дисципліни «Методика навчання історії у загальноосвітніх навчальних закладах» підготовки бакалавра, галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка», спеціальності 014 «Середня освіта (Історія)», за освітньою програмою «Середня освіта. Історія, правознавство»

Розробник: кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України та археології Денисюк Василь Іванович

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри історії України та археології

протокол № 1 від 03 вересня 2021 р.

Завідувач кафедри: _____ проф. Баран В. К.

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань– 01 «Освіта/Педагогіка» Спеціальність–014 «Середня освіта (Історія)» Освітній ступінь– бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 4 / 120		Рік навчання <i>третій</i>
		Семестр <i>п'ятий</i>
		Лекції 22 год.
		Практичні (семінарські) 32 год.
		Самостійна робота 58 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>	Консультації 8 год.	
		Форма контролю: екзамен

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	Галузь знань– 01 «Освіта/Педагогіка» Спеціальність–014 «Середня освіта (Історія)» Освітній ступінь– бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 4 / 120		Рік навчання <i>третій</i>
		Семестр <i>шостий</i>
		Лекції 10 год.
		Практичні (семінарські) 10 год.
		Самостійна робота 86 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>	Консультації 14 год.	
		Форма контролю: екзамен

II Інформація про викладача

ППП – Денисюк Василь Іванович.

Посада – доцент кафедри історії України та археології.

Контактна інформація: номер мобільного телефону – 0663893490, електронна адреса – denysyuk.vasyl@eenu.edu.ua.

Посилання на розклад <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу. Навчальна дисципліна спрямована на вивчення комплексу методів навчання історії в закладах загальної середньої освіти, а також основних проблем, з якими стикається вчитель під час педагогічної діяльності. Окремі теми спрямовані на вивченні структури уроку, основних завданнях, які ставить сучасний світ перед історією як однією з суспільствознавчих дисциплін.
2. Пререквізити (попередні курси, на яких базується вивчення дисципліни). Навчальна дисципліна спирається на знання та компетентності, які були засвоєні здобувачами вищої освіти під час вивчення дисциплін «Вікова фізіологія з основами гігієни», «Психологія», «Психологія», «Археологія», «Історія первісного суспільства та Стародавнього Сходу», «Давня та середньовічна історія України», «Історія Стародавньої Греції та Риму», «Спеціальні історичні дисципліни», «Етнологія», «Історія середніх віків країн Західної Європи», «Історія України нового часу», «Історія країн Центрально-Східної Європи середніх віків та нового часу», «Історія української культури».
- Постреквізити (дисципліни, для вивчення яких потрібні знання, уміння і навички, що здобуваються після закінчення вивчення даної дисципліни). Навчальна дисципліна дозволить здобувачам вищої освіти засвоїти компетентності, необхідні для вивчення дисциплін: «Методика навчання історії України», «Організація науково-пошукової роботи в школі», «Методика навчання суспільствознавчих дисциплін», «Організація краєзнавчої роботи учнів», «Методика навчання всесвітньої історії», «Організація екскурсійної роботи в закладах освіти».
3. Мета і завдання навчальної дисципліни. Мета курсу – завершити підготовку здобувачами вищої освіти до навчання історії в школі. Завдання: озброїти

здобувачів вищої освіти знаннями основних закономірностей навчання й виховання, допомогти оволодіти основними практичними вміннями викладання відповідного шкільного предмету та ведення виховної роботи.

4. Результати навчання (Компетентності).

Інтегральна компетентність. ІК-1. Здатність до продуктивної професійної діяльності відповідно до провідних ціннісно-світоглядних орієнтацій, вимог педагогічної етики та викликів закладів освіти.

Загальні компетентності:

- ЗК-1. Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини і громадянина, реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК-2. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.
- ЗК-4. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.
- ЗК-5. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей для досягнення спільної мети.
- ЗК-7. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові компетентності:

- ФК-1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ФК-3. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею в професійній діяльності.
- ФК-4. Здатність враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості учнів, використовувати здоров'язбережувальні технології в закладах загальної середньої освіти.
- ФК-5. Здатність конструктивно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, розвивати критичне мислення в учнів/учениць.

- ФК-6. Здатність встановлювати взаємозв'язок між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.
- ФК-7. Здатність орієнтуватися в історіографічних інтерпретаціях різних періодів та в різних контекстах.
- ФК-8. Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.
- ФК-9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; використовувати релевантні методи опрацювання історичних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін.
- ФК-10. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати оцінювати політичні, економічні, культурні соціальні події та явища.
- ФК-11. Здатність працювати з історичними, правничими текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв, презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.
- ФК-16. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби.

Програмні результати навчання (ПРН):

- ПРН-1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу й історії загалом, розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.
- ПРН-2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.
- ПРН-3. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних та правничих джерел.

- ПРН-4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, правознавства, методики навчання історії та правознавства, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.
- ПРН-7. Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, правознавства, методики навчання історії і правознавства, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки.
- ПРН-8. Володіти сучасними методиками і технологіями моделювання змісту навчання учнів/учениць всесвітньої історії, історії України, основ правознавства, (інтегрованих курсів), вміти прогнозувати результати освітнього процесу.
- ПРН-9. Вміти налагодити роботу учнів/учениць з орієнтацією на формування ключових і предметних компетентностей з історії, (інтегрованих курсів), основ правознавства, формувати готовність до їхнього застосування у позанавчальній діяльності.
- ПРН-10. Вміння навчити учнів/учениць здійснювати самооцінювання і взаємооцінювання, формувати, аргументувати, доводити власну думку, ставити запитання, висувати власні припущення, розрізняти факти і здогади, розвивати критичне мислення.
- ПРН-11. Вміти забезпечити умови для формування в учнів/учениць елементів правової культури, правових орієнтирів і правомірної поведінки школярів/школярок.
- ПРН-12. Вміти застосовувати педагогічні прийоми роботи з особами з особливими освітніми потребами, розробляти завдання для їхнього оцінювання з урахуванням індивідуальних програм розвитку, індивідуальних навчальних планів.
- ПРН-13. Вміти організовувати освітнє середовище з урахуванням правил безпеки життєдіяльності, санітарних правил і норм, протиепідемічних правил.
- ПРН-14. Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії, правознавства, а також здійсненні різних видів педагогічної діяльності. Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.

- ПРН-15. Вміти визначати цілі власного професійного розвитку, з урахуванням цілей і напрямів розвитку освітньої політики, акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії, правознавства, методики навчання історії та правознавства в закладах загальної середньої освіти базової школи.

5. Структура навчальної дисципліни.

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1.						
Формування історичних знань та вмінь, виховання учнів в процесі вивчення історії.						
Методи навчання історії.						
Тема 1. Методика викладання історії як наукова та навчальна дисципліна.	9	3	2	3	1	ДС, Т / 2
Тема 2. Історичні знання	8	3	2	3		ДС, Т / 2
Тема 3. Педагогічна майстерність і особистість учителя історії	7	2	2	3		ДС, Т / 2
Тема 4. Виховання учнів у процесі навчання історії	6		2	3	1	ДБ, Т / 2
Тема 5. Міжпредметні та міжкурсові зв'язки.	5		2	3		ДБ, РМГ / 3
Тема 6. Класифікація методів навчання історії. Словесно-друковані методи навчання.	8	2	2	3	1	ДС / 3
Тема 7. Методи наочного навчання історії.	7	2		5		
Тема 8. Ігровий метод навчання історії.	8		4	4		ДС, РМГ / 4
Тема 9. Практичний метод навчання історії.	6		2	4		ДС / 2
Тема 10. Критичне мислення на уроках історії.	8	2		5	1	
Модульна контрольна робота № 1.						МКР/30
Разом за модулем	72	14	18	36	4	50
Змістовий модуль 2.						
Організація навчально-виховного процесу на уроках історії						
Тема 11. Технічні засоби навчання в процесі вивчення історії	4		2	2		ДС, ДБ / 3
Тема 12. Політична, військова, соціально-економічна та культурна проблематика в шкільному курсі історії. Людина в історії.	5	2		3		
Тема 13. Урок історії	6	2		3	1	
Тема 14. Підготовка вчителя до уроку історії	5		2	3		ДБ, РМГ / 3
Тема 15. Система перевірки та	5		2	3		ДС, Т / 2

оцінки рівнів навчальних досягнень учнів						
Тема 16. Нетрадиційні типи уроків історії	5		2	2	1	ДС, Т / 3
Тема 17. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі.	7	2	2	2	1	ДБ, Т / 3
Тема 18. Урок історії в 5–9 класах.	6	2	2	2		ДБ, РМГ / 3
Тема 19. Урок історії в 10–11 класах.	5		2	2	1	ДБ, РМГ / 3
Модульна контрольна робота № 2.						МКР/30
Разом за модулем	48	8	14	22	4	50
Всього годин/Балів	120	22	32	58	8	100

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. Формування історичних знань та вмінь, виховання учнів в процесі вивчення історії. Методи навчання історії..						
Тема 1. Методика викладання історії як наукова та навчальна дисципліна.	7	2		4	1	
Тема 2. Історичні знання	8	2		5	1	
Тема 3. Педагогічна майстерність і особистість учителя історії	6			5	1	
Тема 4. Виховання учнів у процесі навчання історії	8		2	5	1	ДС, Т / 10
Тема 5. Міжпредметні та міжкурсові зв'язки.	5			5		
Тема 6. Класифікація методів навчання історії. Словесно-друковані методи навчання.	6			5	1	
Тема 7. Методи наочного навчання історії.	6			5	1	
Тема 8. Ігровий метод навчання історії	8		2	5	1	ДС, РМГ / 10
Тема 9. Практичний метод навчання історії	6			5	1	
Тема 10. Критичне мислення на уроках історії	7	2		5		
Модульна контрольна робота № 1.						МКР/30
Разом за модулем	67	6	4	49	8	50
Змістовий модуль 2. Форми організації навчально-виховного процесу з історії						
Тема 11. Технічні засоби навчання в процесі вивчення історії	5			4	1	
Тема 12. Політична, військова, соціально-економічна та культурна проблематика в шкільному курсі історії. Людина в історії.	7	2		4	1	

Тема 13. Урок історії	7	2		5		
Тема 14. Підготовка вчителя до уроку історії	5			4	1	
Тема 15. Система перевірки та оцінки рівнів навчальних досягнень учнів	7		2	4	1	ДС / 6
Тема 16. Нетрадиційні типи уроків історії	5			4	1	
Тема 17. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі.	5			4	1	
Тема 18. Урок історії в 5–9 класах.	6		2	4		ДС, РМГ / 7
Тема 19. Урок історії в 10–11 класах.	6		2	4		ДБ, РМГ / 7
Модульна контрольна робота № 2.						МКР/30
Разом за модулем	53	4	6	37	6	50
Всього годин/Балів	120	10	10	86	14	100

Форма контролю*: ДС–дискусія, ДБ–дебати, Т–тести, ТР–тренінг, РЗ/К–розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС–індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача вищої освіти, РМГ–робота в малих групах, МКР/КР–модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р–реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання (для денної форми навчання – 58 год, для заочної форми навчання – 86 год)

Тема 1. Методика викладання історії як наукова та навчальна дисципліна. (ДФН – 3 год, ЗФН – 4 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Переглянути шкільні підручники з історії.

Проаналізувати зміст чинних державних стандартів та шкільних програм з історії.

Тема 2. Історичні знання. (ДФН – 3 год, ЗФН – 5 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Підготувати умови двох задач для роботи із лінією часу.

Розробити методику формування понять: «холоп», «рабовласник», «державна», «культура».

Тема 3. Педагогічна майстерність і особистість учителя історії. (ДФН – 3 год, ЗФН – 5 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Опрацювати документ: Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» / Затверджено наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського

господарства України № 2736 від 23.12.2021 р. 47 с. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=22469103-4e36-4d41-b1bf-288338b3c7fa&title=RestrProfesiinikhStandartiv>.

Тема 4. Виховання учнів у процесі навчання історії. (ДФН – 3 год, ЗФН – 5 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 5. Міжпредметні та міжкурсові зв'язки. (ДФН – 3 год, ЗФН – 5 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Проаналізувати статтю Жидкова Н. Міжпредметні та внутрішньо курсові зв'язки як засоби формування між предметної компетентності на уроках правознавства в учнів 10 класів. *Молодь і ринок*. 2015. № 5. С. 88–94. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2015_5_21.

Тема 6. Класифікація методів навчання історії. Словесно-друковані методи навчання. (ДФН – 3 год, ЗФН – 5 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

На основі конкретної історичної теми (за власним вибором) підготувати такі види усного викладу матеріалу:

- опис;
- розповідь;
- характеристику;
- міркування.

На основі конкретного історичного матеріалу підготувати такі види бесіди:

- аналітичну;
- заключну,
- вступну.

Продумати методику вивчення «Руської Правди» (8 клас, всесвітня історія).

Тема 7. Методи наочного навчання історії. (ДФН – 5 год, ЗФН – 5 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Підготувати опис однієї картини на історичну тему.

Тема 8. Ігровий метод навчання історії. (ДФН – 4 год, ЗФН – 5 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 9. Практичний метод навчання історії. (ДФН – 4 год, ЗФН – 5 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Проаналізувати статтю Єрмоленко А. Як працювати з джерелами інформації на уроках історії. *Історія в школах України*. 2007. № 7. С. 35–36.

Тема 10. Критичне мислення на уроках історії. (ДФН – 5 год, ЗФН – 5 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Опрацювати питання:

1. Мислення як психологічна категорія.
2. Значення логічного мислення у процесі вивчення історії
3. Таксономія Блума.
4. Необхідність формування критичного та оціночного мислення.

Тема 11. Технічні засоби навчання в процесі вивчення історії. (ДФН – 2 год, ЗФН – 4 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Проаналізувати статтю Бакка Т., Загребельна Н, Кравченко О. Формування медіаосвітніми засобами історико-біографічного та історико-психологічного портрета П. Куліша. *Історія в школі*. Науково-методичний журнал для вчителів. 2019. № 7–8. Липень–серпень. С. 23–29.

Тема 12. Політична, військова, соціально-економічна та культурна проблематика в шкільному курсі історії. Людина в історії. (ДФН – 3 год, ЗФН – 4 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 13. Урок історії. (ДФН – 3 год, ЗФН – 5 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Проаналізувати статтю Желіба О. Теорія та методика навчання історії: форми уроку історії (на допомогу викладачу вищої школи). *Історія в школі*. 2014. № 3. С. 31–39. URL:

https://www.academia.edu/23476507/Теорія_та_методика_навчання_історії_форми.

Тема 14. Підготовка вчителя до уроку історії. (ДФН – 3 год, ЗФН – 4 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 15. Система перевірки та оцінки рівнів навчальних досягнень учнів. (ДФН – 3 год, ЗФН – 4 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 16. Нетрадиційні типи уроків історії. (ДФН – 2 год, ЗФН – 4 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 17. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі. (ДФН – 2 год, ЗФН – 4 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Тема 18. Урок історії в 5–9 класах. (ДФН – 2 год, ЗФН – 4 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

Проаналізувати статтю Кириленко П. Лічба років в історії, або Як розв'язувати хронологічні задачі. Практичне заняття № 1. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2018. Травень–червень. № 3 (73). С. 19–22.

Тема 19. Урок історії в 10–11 класах. (ДФН – 2 год, ЗФН – 4 год.)

Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу.

Опрацювання теми за навчальною літературою.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача вищої освіти (*щодо відвідування занять, наприклад*). Викладач 1) зобов'язується ставитися до здобувачами освіти з повагою, вимагаючи взаємності, 2) намагатиметься формувати атмосферу довіри та доброзичливості. Порушення дисципліни з боку здобувача освіти регулюється відповідно до Правил внутрішнього порядку університету.

Політика щодо академічної доброчесності. Підготовка до практичних (семинарських) занять потребуватиме сумлінного ставлення у роботі з літературою та джерелами (в тому числі інтернет-ресурси), відповідно до Кодексу академічної доброчесності ВНУ імені Лесі Українки (https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/kodeks_akademichnoi_dobrochesnosti/). Недобросовісне ставлення здобувача вищої освіти щодо академічної доброчесності буде негативно впливати на оцінку.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. За погодженням з викладачем часу і місця, пропущені за поважними причинами практичні заняття можна перездати не пізніше, ніж через 3 дні після проведення останнього практичного заняття і не пізніше ніж за 2 дні до завершення семестру. Форма перездачі пропусків погоджується з викладачем (може бути дистанційно).

Поточний контроль (мах - 40 балів)		Модульний контроль (мах - 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1		Модуль 2		
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	МКР 1	МКР 2	
12 балів як середнє арифм. + 8 балів за активність	12 балів як середнє арифм. + 8 балів за активність	30	30	100

До поточної модульної оцінки додаються бали за активну навчальну діяльність протягом семестру:

- 8 балів додаються, якщо на 75% практичних занять здобувач освіти отримав позитивну оцінку або доповнення;

- 5 балів додаються, якщо на 50% практичних занять здобувач освіти отримав позитивну оцінку або доповнення;
- 3 бали додаються, якщо на 25 % практичних занять здобувач освіти отримав позитивну оцінку або доповнення.

V. Підсумковий контроль

Підсумкова форма контролю – екзамен. Результати екзамену оцінюються в межах 60 балів. Складання екзамену не є обов'язковим. Якщо здобувач освіти отримав не менше 75 балів протягом семестру, він може не здавати екзамен. Екзамен проходить усно.

Перелік екзаменаційних питань:

1. Поняття та сутність «методики викладання історії».
2. Державний стандарт шкільної історичної освіти та компетентності.
3. Історичні знання та історична пам'ять.
4. Функції історичного знання.
5. Історичні уявлення.
6. Знання про методологію історичного пізнання та закономірності історичного процесу.
7. Роль понять у вивченні історії. Класифікація понять.
8. Методика формування уявлень про історичні поняття.
9. Методика формування уявлень про історичний час і простір.
10. Методика навчання історії в середніх школах у XIX – на початку XX ст. на українських землях.
11. Історична освіта в УРСР.
12. Роль і суспільне значення професії вчителя, її функції.
13. Складники та критерії педагогічної майстерності.
14. Культура мови і культура мовлення вчителя.
15. Роль учителя історії в навчанні та вихованні школярів.
16. Права та обов'язки вчителя.
17. Професійна самоосвіта. Методична робота в школі.
18. Ціннісні орієнтири на уроках історії.
19. Роль історії у формуванні наукового світогляду учнів.
20. Виховні можливості історії в зарубіжних школах.
21. Виховання патріотизму та формування громадянської компетентності на уроках історії в українських школах.
22. Методичні шляхи реалізації виховних можливостей історичного матеріалу.
23. Значення міжпредметних і міжкурсових зв'язків.
24. Методика формування міжпредметних і міжкурсових зв'язків.
25. Класифікації методів навчання.
26. Словесно-друковані методи навчання історії.
27. Усний виклад історичного матеріалу вчителем.

28. Методика роботи з історичними документами.
29. Прийоми роботи з підручниками історії.
30. Використання поточної інформації на уроках.
31. Принцип наочності на уроках історії.
32. Класифікації та методика використання візуальних джерел на уроках історії.
33. Графічна наочність на уроках історії.
34. Схеми, таблиці на уроках історії.
35. Використання ігор у навчанні історії.
36. Пізнавальна діяльність учнів у процесі навчання (теоретичні аспекти).
37. Сутність та методика здійснення практичної пізнавальної діяльності учнів (реферати, повідомлення, краєзнавчі музеї та інше).
38. Позашкільна дослідницька діяльність у навчанні історії (наукові учнівські роботи, історичні дебати та інше).
39. Поняття «критичного мислення» та його розвиток у сучасних вимогах: актуальність і потреба.
40. Методика розвитку критичного мислення.
41. Таксономія Блума в навчанні історії.
42. Методика застосування навчальних кінофільмів з історії.
43. Методичні прийоми роботи з аудіозасобами на уроках історії.
44. Використання комп'ютерів у навчанні історії.
45. Дистанційне навчання в умовах карантину.
46. Військово-політичні теми у навчанні історії.
47. Соціально-економічна та культурна проблематика в шкільному курсі історії.
48. Людина в історії.
49. Вимоги до сучасного уроку історії.
50. Типи уроків історії.
51. Структура уроку історії.
52. Комбінований урок.
53. Урок вивчення нового матеріалу, формування вмінь та навичок.
54. Інтегрований урок.
55. Підготовка вчителя до уроку історії.
56. Перевірка результатів навчання історії: форми, критерії, функції. тут, може розділити питання.
57. Підходи до оцінювання учнів на уроках історії.
58. Технології оцінювання учнів на уроках історії.
59. Методика підготовки і проведення уроку-лекції та уроку-семінару.
60. Специфіка підготовки і проведення театралізованих уроків.
61. Методика підготовки і проведення уроку-вікторини.
62. Методика підготовки і проведення уроку-дебатів, уроку-екскурсії.
63. Методика підготовки і проведення уроку-екскурсії.
64. Специфіка проведення міжпредметних уроків.

65. Інші типи нетрадиційних уроків. Значення та умови проведення нетрадиційних типів уроків історії.
66. Сутність та методика інтерактивних методів. Особливості засвоєння інформації при використанні інтерактивних методів.
67. Класифікації інтерактивних методів.
68. Поєднання інтерактивного та інших методів.
69. Урок історії в 5–6 класах.
70. Урок історії в 7–9 класах.
71. Урок історії в 10 класі.
72. Урок історії в 11 класі.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	
Оцінка	
90–100	Відмінно
82–89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1–59	Незадовільно

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Акінфієв О. Реферат як приклад дослідницької роботи. *Історія в школі*. 1998. № 8. С. 16–21.
2. Бакка Т., Загребельна Н, Кравченко О. Формування медіаосвітніми засобами історико-біографічного та історико-психологічного портрета П. Куліша. *Історія в школі*. Науково-методичний журнал для вчителів. 2019. № 7–8. Липень–серпень. С. 23–29.
3. Балюта Є., Голівець О. Історія України. Всесвітня історія. 7 клас: методичний та дидактичний супровід навчальної діяльності: книжка для вчителя. К.: Генеза, 2013. 184 с.
4. Балюта Є., Голівець О. Історія України. Всесвітня історія. 8 клас: методичний та дидактичний супровід навчальної діяльності: книжка для вчителя. К.: Генеза, 2013. 184 с.
5. Барладін О. Історичний атлас в комп'ютерному класі. *Історія в школах України*. 2005. № 1. С. 21–22.
6. Баханов К.О. Лабораторно-практичні роботи у викладанні історії України. К.: Генеза, 1996. 205 с.

7. Баханов К. Навчання історії за інтегрованою системою. *Історія в школі*. 2000. № 2. С. 14–18.
8. Баханов К. Навчання історії за проектною системою. *Історія в школі*. 2000. № 3. С. 33–41.
9. Баханов К. Навчання історії за системою С. Френе. *Історія в школі*. 2002. №. С. 37–43.
10. Баханов К. Написані з власного досвіду (перше покоління українських підручників: основні напрями модернізації). *Історія в школах України*. 2004. № 5. С. 11–16.
11. Баханов К. Організація особистісно орієнтованого навчання. Порадник молодого вчителя історії. Х.: Вид. група «Основа», 2008. 159 с. URL: <https://dspace.bdpu.org/bitstream/123456789/93/1/Bakhanov%20K.O.%20Orhanizatsiya%20osobystisno%20oriyentovanoho%20navchannya.%20Poradnyk%20molodoho%20vchytelya%20istoriyi.pdf>.
12. Баханов К. Робочий зошит учня–інноваційний засіб навчання у другій половині 1990-х років. *Історія в школах України*. 2006. № 9. С. 16–21.
13. Баханов К. Технологія групової творчої справи в навчанні історії в школі. *Історія в школах України*. 2000. № 1. С. 23–28.
14. Баханов К. Технологія повного засвоєння навчального матеріалу. *Історія в школах України*. 2001. № 2. С. 20–25.
15. Баханов К. Учнівські компетенції як складова програм з історії для 12-річної школи. *Історія в школах України*. 2004. № 7. С. 7–11.
16. Бех І. Особистість на шляху до духовних цінностей : монографія. Київ – Чернівці: «Букрек», 2018. 320 с. URL: http://lib.iitta.gov.ua/717891/1/Особистість_на_шляху_до_духовних_цінностей.pdf
17. Бійчук Г. Сутність, структура і психологічні особливості формування національного характеру особистості. *Історія в школі*. 2005. № 7. С. 1–8.
18. Бондаренко Н. В. Storytelling як комунікаційний тренд і всепредметний метод навчання [Storytelling as a communication trend and a method of teaching all subjects in school]. *Молодь і ринок*. 2019. № 7 (174). С. 130–138. DOI: <https://doi.org/10.24919/23084634.2019.176194>.
19. Власов В. Викладання пропедевтичного курсу «Вступ до історії. 5 клас»: пошук шляхів реалізації компетентнісного підходу. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2018. Травень–червень. № 3 (73). С. 3–11.
20. Власов В. Методика контролю навчальних досягнень учнів з історії в контексті компетентнісно-орієнтованого навчання. *Історія в школах України*. 2007. № 6. С. 15–21.
21. Власова Н. Довіряй, але перевіряй, або Як опрацювати історичне джерело. Практичне заняття № 3. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2018. Травень–червень. № 3 (73). С. 42–43.

22. Власов В. Завдання для перевірки умінь розпізнавати факти (події, явища, процеси) за візуальними історичними джерелами. *Історія і суспільствознавство в школах України. Теорія та методика навчання*. 2018. Вересень–жовтень. № 5 (75). С. 75–85.
23. Возна З. Можливості краєзнавчих студій у розвитку полікультурної компетентності. *Історія в рідній школі*. Науково-методичний журнал. 2020. Листопад–грудень. № 6 (224). С. 14–18.
24. Гирич І. Друга світова війна й Україна: інтерпретаційні проблеми. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2018. Березень–квітень. № 2 (72). С. 51–58.
25. Гриценко А. Формування інформаційної компетентності: аналіз теоретичного поняття. *Історія в школі*. 2013. Липень–серпень. С. 12–15.
26. Гриценко А. Дослідження структури та складових елементів інформаційної компетентності старшокласників у процесі її формування. *Історія в сучасній школі*. 2013. № 10. С. 27–24.
27. Гриценко А. Новий державний стандарт та навчальні програми з історії як офіційні документи з формування в учнів умінь використовувати інформаційні ресурси у процесі вивчення історії. *Історія в сучасній школі*. 2013. № 11. С. 32–34.
28. Даннік Л. Застосування активних методів навчання у профільній та професійній підготовці старшокласників. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2013. Випуск 46. С. 91–95. URL: <https://nauka.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/2013/12/Visnuk-46.pdf#page=91>.
29. Денисюк В. Проблема татарських набігів на українські землі в XVI – першій половині XVII ст. у шкільному курсі з історії України. *Scientific forum: theory and practice of research: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the I International Scientific and Theoretical Conference (Vol. 2), (Valencia, Kingdom of Spain, June 18, 2021)*. Valencia: European Scientific Platform, 2021. С. 91–94. URL: <https://doi.org/10.36074/scientia-18.06.2021>.
30. Денисюк В., Завадська Н., Дідух О. Вікові особливості формування історичних знань в учнів 5–9 класів. *Scientific Collection «InterConf»*, (39): with the Proceedings of the 8 th International Scientific and Practical Conference «Science and Practice: Implementation to Modern Society» (December 26–28, 2020). Manchester, Great Britain: Peal Press Ltd., 2020. P. 580–587. URL: <https://www.interconf.top/documents/2020.12.26-28.pdf>.
31. Денисюк В. Шкільна історична освіта в історичній пам'яті нації. *Integración de las ciencias fundamentales y aplicadas en el paradigma de la sociedad post-industrial: Colección de documentos científicos «ΛΟΓΟΣ» con actas de la Conferencia Internacional Científica y Práctica (Vol. 5), 24 de abril de 2020*. Barcelona, España: Plataforma Europea de la Ciencia, 2020. № 5. P. 130–133. DOI: 10.36074/24.04.2020.v5.43.

32. Десятов Д. Використання картин історичної тематики на уроці: створення образів чи міфів? *Історія в школах України*. 2007. № 5. С. 17–23.
33. Десятов Д. Використання мережевих технологій як засобу організації кооперативної діяльності учнів в процесі навчання історії. *Історія в школі*. 2013. Липень–серпень. С. 16–19.
34. Десятов Д. Використання ВЕБ-КВЕСТУ як методу розвитку дослідницьких умінь учнів у процесі навчання історії. *Історія в школі*. 2012. Вересень. С. 22–25.
35. Десятов Д. Основні напрямки розвитку методики використання наочності на уроках історії Стародавнього світ. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2009. Випуск 30. С. 75–83. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_prob_l_silsk_shkolu/30/visnuk_11.pdf.
36. Еткіна І., Шара Л. Голодомор в Україні : проблема «щасливого дитинства» у медіа просторі та архівних матеріалах. *Історія та правознавство*. 2020. Грудень. № 34–36 (602–604). С. 9–15.
37. Єрмоленко А. Як працювати з джерелами інформації на уроках історії. *Історія в школах України*. 2007. № 7. С. 35–36.
38. Желіба О. Вивчення подій, пов'язаних із становленням державних органів України 1917–1921 рр. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2015. № 4. С. 33–36. URL: https://www.academia.edu/23135766/Желіба_О._ВИВЧЕННЯ_СТАВНОВЛЕННЯ_ДЕРЖАВНИХ_ОРГАНІВ_УКРАЇНИ_1917-21_РР.
39. Желіба О. Перша світова війна в програмах з історії українських шкіл // Перша світова війна в долях народів Європи та світу. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2014. С. 258–269. URL: https://www.academia.edu/23476813/%D0%9F%D0%B5%D1%80%D1%88%D0%B0_%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0_%D0%B2_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0%D1%85_%D0%B7_%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%97_%D1%258.
40. Желіба О. Використання схеми «Політична система» на прикладі уроків в 6 класі, присвячених питанням державного життя. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2015. № 1–2. С. 20–22. URL: https://www.academia.edu/23137245/Використання_схеми_Логічна_піраміда_на_ур%25.
41. Желіба О. Теорія та методика навчання історії: форми уроку історії (на допомогу викладачу вищої школи). *Історія в школі*. 2014. № 3. С. 31–39. URL: https://www.academia.edu/23476507/Теорія_та_методика_навчання_історії_форми_
42. Жидкова Н. Міжпредметні та внутрішньо курсові зв'язки як засоби формування між предметної компетентності на уроках правознавства в учнів 10 класів.

- Молодь і ринок.* 2015. № 5. С. 88–94. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2015_5_21.
43. Журба К., Шкільна І. Квест як засіб формування національно-культурної ідентичності підлітків. *Рідна школа.* 2017. № 11–12. С. 44–52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2017_11-12_10.
44. Журба Л. Проблемні ситуації та способи їх створення на уроках новітньої історії України. *Історія в школі.* 2006. № 6. С. 28–33.
45. Задорожна Л. Навчити працювати самостійно (інтеграційний метод роботи з історичними документами). *Історія в школах України.* 2004. № 5. С. 7–10.
46. Зязюн І., Крамущенко Л., Кривоніс І. Педагогічна майстерність: Підручник. 3-є вид. К.: СПД Богданова А. М., 2008. 376 с. URL: https://www.pedagogic-master.com.ua/public/PM_Zyazyun.pdf.
47. Калюжна Т. Педагогічне мовлення: методичні рекомендації. К., 2011. 51 с. URL: http://lib.iitta.gov.ua/2562/1/M_1_P._до_друку_docx.pdf
48. Каневська К. Навчаймося роботи з картами, або Контурні карти на уроці історії. Практичне заняття № 2. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання.* 2018. Травень–червень. № 3 (73). С. 29–32.
49. Кириленко П. Лічба років в історії, або Як розв'язувати хронологічні задачі. Практичне заняття № 1. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання.* 2018. Травень–червень. № 3 (73). С. 19–22.
50. Ковальчук Л.О. Основи педагогічної майстерності. Львів: Видав. центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2007. 608 с.
51. Ковальчук Л. Розвиток педагогічної техніки майбутнього вчителя у процесі вивчення педагогічних дисциплін у класичному університеті. *Вісник ЖДУ.* 2009. Випуск 43. Педагогічні науки. С. 69–73. URL: http://eprints.zu.edu.ua/2948/1/14_43.pdf.
52. Колеснікова М. С. Критичне мислення майбутнього вчителя історії як показник якості професійної підготовки. *Дидаскал.* 2020. № 20. С. 101–104. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/13753>.
53. Коляда І. Урок-історична вікторина – ефективна форма організації реалізації засад особистісно-орієнтованого навчання. *Історія в школі.* 2005. № 1. С. 22–26.
54. Коляда І., Виговський М., Загребельна Н. Роль та місце художньої літератури на уроках історії України. *Історія в школі.* 2007. № 3. С. 23–29.
55. Коляда І. Художня література та живопис на уроках історії України у 8 класі: методика формування історичних уявлень при вивченні теми: «Україно-московський договір. Переяславська рада (1654 р.)». *Історія в школі.* Науково-методичний журнал для вчителів. 2019. № 7–8. Липень–серпень. С. 29–38.
56. Комар В. Особливості проведення уроків узагальнення з історії в 5 класі. *Історія в школах України.* 2006. № 6. С. 36–41.
57. Комаров В. До питання про систему методів навчання історії в школі (загальнометодичний аспект). *Історія в школах України.* 2003. № 5. С. 26–29.

58. Комаров В. Історичні образи: як їх формувати. *Історія в школах України*. 2001. № 2. С. 26–28.
59. Кузьменко О. Урок-семінар. *Історія в школах України*. 2001. № 2. С. 29–31; № 6. С. 20–21.
60. Кульчицький С. Основні закономірності вітчизняної історії в 1914–1945 рр.: на що звертати увагу вчителю в курсі історії України в 10 класі. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2018. Березень–квітень. № 2 (72). С. 3–50.
61. Курилів В. Методика викладання історії. Львів–Торонто: Світ, 2003. 248 с.
62. Кухарська О., Моїсеєнко Є. Основні вимоги до підготовки і написання науково-дослідницьких та реферативних робіт (відділення історії). Навчально-методичний посібник. К.: КПНЗ «Київська Мала академія наук учнівської молоді», 2016. 54 с. URL: https://kman.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/metoduchka_histiry2016.pdf.
63. Кучерук С. Провідники в минуле, або писемні джерела історії. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2018. Травень–червень. № 3 (73). С. 36–40.
64. Ладиченко Т. Електронний педагогічний програмний засіб з історії – новий крок в оволодінні навчальним матеріалом. *Історія в школах України*. 2005. № 4. С. 35–36.
65. Ладиченко Т. Компетентнісний підхід до вивчення історії на прикладах підручників з всесвітньої історії. *Історія в рідній школі*. Науково-методичний журнал. 2020. Листопад–грудень. № 6 (224). С. 19–21.
66. Левітас Ф., Розвадовська Л. Робота з підручником на уроках історії. *Історія в школі*. 2007. № 5. С. 22–27.
67. Литвин І. В. Використання історичних постатей на уроках історії України з метою патріотичного виховання в школі (на прикладі образу Івана Мазепи). Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал: матеріали звіт. наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАПН України за 2016 рік / за ред. І. Д. Беха, Ж. В. Петрович. Вип. 5. Івано-Франківськ: НАІР, 2017. С. 140–144. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/708034/3/Сучасний%20виховний%20процес%20ред-2.pdf>.
68. Лишевський В. Інтелектуально-пізнавальна гра «Історія українського війська». *Історія та правознавство*. 2020. Листопад. № 31–33 (599–601). С. 41–45.
69. Люшин М. Виховуємо громадянина. *Історія в школах України*. 2004. № 2. С. 8–10.
70. Малецька Т. На крилах пісні, або Усні джерела історії. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2018. Травень–червень. № 3 (73). С. 40–42.
71. Маринченко Г. Дистанційна освіта в Україні: історія та сучасний стан. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Випуск 22. Том 3. С. 188–191.

72. Маринченко Г. Сторітеллінг як інноваційний метод в українській педагогіці та його використання на уроках історії. *Теорія та методика навчання суспільних дисциплін*. 2019. Випуск 7. С. 10–13. URL: https://www.academia.edu/39012301/Сторітеллінг_як_інноваційний_метод_в_українській_педагогіці_та_його_використання_на_уроках_історії.
73. Матешук І. Чи можна побачити минуле, або Історія на карті. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2018. Травень–червень. № 3 (73). С. 22–24.
74. Методика преподавания истории в средней школе. Учеб. пособие для студентов пединститутов / С. Ежова, И. Ледбеева, А. Дружкова и др. М.: Просвещение, 1986. 272 с.
75. Методичні рекомендації про викладання історії у 2020/2021 навчальному році (Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 11.08.2020 № 1/9-430). URL: <https://www.historyua.com/2020/08/12/metodychni-rekomendatsiyi-pro-vykladannya-istoriyi-u-2020-2021-navchalnomu-rotsi/>.
76. Мисан В. Сучасний урок історії: типологія, структура, характеристика форм. *Історія в школі*. 2006. № 2. С. 20–23; № 3. С. 20–23.
77. Мисан В. До проблеми змісту курсів історії. *Історія в школах України*. 2007. № 7. С. 23–28.
78. Мисан В. Розподіл навчального часу на уроках історії як дидактична проблема. *Історія в школах України*. 2006. № 7. С. 22–29.
79. Мисан В. Характеристика уроку з пропедевтичного курсу історії. *Історія в школі*. 2001. № 5. С. 26–31.
80. Мокрогуз О. Оцінювання в контексті перевірки навчальних досягнень учнів з історії. *Історія в школах України*. 2003. № 4. С. 41–46.
81. Мокрогуз О. Методичні засади використання мультимедійної презентації. *Історія в сучасній школі*. 2012. № 4. С. 35–38.
82. Морозова Л. Коли речі починають говорити або Що таке археологія. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2018. Травень–червень. № 3 (73). С. 32–36.
83. Мороз П. Дослідницька діяльність учнів в процесі навчання історії України: методичний посібник. К.: Педагогічна думка, 2012. 128 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/19596103.pdf?repositoryId=341>.
84. Мороз П., Мороз І. Аналіз стану використання історичних джерел у навчанні історії в старшій школі. *Український педагогічний журнал*. 2019. № 4. С. 142–153. URL: <http://uej.undip.org.ua/upload/iblock/552/552adec92f71f8556287e7a8e6e5ee35.pdf>.
85. Мороз П. Особливості реклами як історичного джерела. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2013. № 5. С. 11–16.

86. Навчальна програма «Всесвітня історія. 7–9 класи», затверджена наказом МОН України № 804 від 07.06.2017 р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>.
87. Навчальна програма «Історія України. 5–9 класи», затверджена наказом МОН України № 236 від 21.02.2019 р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-vnesennya-zmin-do-navchalnih-program-z-istoriyi-ukrayini-dlya-5-9-ta-10-11-klasiv-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti>.
88. Навчальна програма «Історія України (Рівень стандарту). Історія: Україна і світ. Історія України: всесвітня історія (інтегрований курс). 10–11 класи», затверджена наказом МОН України № 236 від 21.02.2019 р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>.
89. Навчальна програма інтегрованого курсу «Громадянська освіта» для 10 класів загальноосвітніх навчальних закладів. 2018 р. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2018. Липень–серпень. № 4 (74). С. 42–49.
90. Осадчук Р. Умови, які забезпечують ефективність застосування самостійної роботи учнів у профільному навчанні. *Історія в школі*. 2007. № 2. С. 12–13.
91. Осадчук Р. Теоретико-методологічні засади використання між предметних зв'язків в умовах фундаменталізації змісту суспільно-гуманітарних предметів у старшій школі. *Історія в школі*. 2012. Травень–червень. С. 20–22.
92. Основи критичного мислення: методичний посібник для вчителів / за ред. О.І. Пометун, І.М. Сущенко. Д.: ЛІРА, 2016. 156 с. URL: <https://www.criticalthinking.expert/book-criticalthinking/osnovy-krytychnogo-myslennya-navchalnyj-posibnyk-dlya-uchniv-10-11-klasiv-zagalnoosvitnih-navchalnyh-zakladiv.pdf>.
93. Островський В. Тестовий контроль і оцінювання навчальних досягнень учнів з історії в контексті компетентнісного підходу. *Історія в школах України*. 2010. № 2. С. 4–13.
94. Павленко Л. Словесно ігрова форма навчання. *Історія в школах України*. 2001. № 6. С. 23–27.
95. Павленко О. Контроль в освіті як дидактична категорія і наукова проблема. *Історія в школі*. 2005. № 5. С. 20–22.
96. Подобед О. Віртуальні навчальні екскурсії історичними просторами України та зарубіжних країн. *Історія в сучасній школі*. 2012. № 6. С. 27–29.
97. Поліщук О. Патріотична гра «Чорноморський бій». *Історія та правознавство*. 2020. Листопад. № 31–33 (599–601). С. 46–58.
98. Пометун О. Вивчення історії в початковій школі як основа і найважливіший засіб виховання духовності, національної свідомості та розвитку мислення молодших школярів. *Історія в школах України*. 1996. № 2. С. 5–10.
99. Пометун О. Вчимося ставити запитання: чи актуально це для сучасного вчителя історії? *Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи:*

- збірник тез I Всеукраїнської науково практичної інтернет-конференції «Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи», (Київ, 30 вересня 2019 р. С. 107–110. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/717282>).
100. Пометун О., Гупан Н., Власов В. Компетентнісно орієнтована методика навчання історії в основній школі: методичний посібник. К. : ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 208 с. URL: https://scholar.google.ru/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=pwN4aRIAAAJ&citation_for_view=pwN4aRIAAAJ:7PzIFSSx8tAC.
101. Пометун О., Гупан Н. Таксономія Б. Блума і розвиток критичного мислення школярів на уроках історії. *Український педагогічний журнал*. 2019 р. № 3. С. 50–58. URL: <http://uej.undip.org.ua/upload/iblock/e68/e6830430280e319bb1ae7e41e76f5104.pdf>.
102. Пометун О., Гупан Н. Якою бути шкільній програмі з історії України. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2018. Липень–серпень. № 4 (74). С. 38–41.
103. Пометун О., Гупан Н. Як розвивати критичне мислення учнів за допомогою нового підручника з історії України. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2018. Березень–квітень. № 2 (72). С. 69–77.
104. Пометун О., Гупан Н. Візуальні джерела у підручнику з історії як засіб розвитку критичного мислення учнів. *Проблеми сучасного підручника*. 2020. Випуск 24. С. 241–255. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2020-24-241-255>.
105. Пометун О. Компетентнісний підхід у сучасній історичній освіті. *Історія в школах України*. 2007. № 6. С. 3–13.
106. Пометун О.І., Пилипчатіна Л. М. Основи критичного мислення: навчальний посібник для учнів 10 (11) класів загальноосвітніх навчальних закладів. К.: Видавничий дім «Освіта», 2016. 192 с.
107. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. К.: «Вид-во А.С.К.», 2004. 192 с.
108. Пометун О., Фрейман Г. Методика навчання історії в школі. К.: Генеза, 2006. 328 с.
109. Пометун.О. Запитання як найважливіший спосіб взаємодії вчителя й учнів у процесі навчання. *Історія в школах України*. 2006. № 3. С. 25–29.
110. Пометун О. Компетентнісний підхід у сучасній історичній освіті. *Історія в школах України*. 2007. № 6. С. 3–7.
111. Приходько А. Нові освітні технології та способи їх реалізації. *Історія в школі*. 2005. № 2. С. 23–29.
112. Приходько А. Перший урок, або щирі поради вчителю-початківцю. *Історія в школі*. 2006. С. 9.
113. Приходько А. Урок та інші форми навчання у сучасній методиці викладання історії. *Історія в школі*. 2006. № 3. С. 34–36.

114. Прокопчук В. Методика викладання історії. Тести. Луцьк: РВВ «Вежа» ВНУ ім. Лесі Українки, 2009. 56 с.
115. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» / Затверджено наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України № 2736 від 23.12.2021 р. 47 с. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=22469103-4e36-4d41-b1bf-288338b3c7fa&title=RestrProfesiinikhStandartiv>.
116. Сотниченко В. Демократичність у шкільній освіті, або імперативний аспект методів навчання. *Історія в школі*. 2007. № 5. С. 13–15.
117. Сотниченко В. Корекція результатів навально-пізнавальної діяльності учнів як педагогічна проблема. *Історія в школах України*. 2007. № 7. С. 29–31.
118. Студеникин М. Методика преподавания истории в школе: Учеб. для студ. высш. учеб. заведений. М.: Владос, 2000. 240 с.
119. Сухарева С. Від краю до краю, Або Україна на картах впродовж історії. *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2018. Травень–червень. № 3 (73). С. 24–29.
120. Тележинська А. Використання комп'ютерно-орієнтованих технологій у процесі викладання історії у ЗНЗ. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2013. Вип. 36. С. 53–56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2013_36_14.
121. Терно С. Історичне мислення: як його розвивати? *Історія в школах України*. 2007. № 5. С. 8–10.
122. Терно С. Історичні поняття: структура і способи визначення. *Історія в школах України*. 2003. № 3. С. 36–37.
123. Терно С. Методика розвитку критичного мислення школярів у процесі навчання історії: Посібник для вчителя. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2012. 70 с. URL: http://sites.znu.edu.ua/interactiv.edu.lab/Posibnyky/Terno_Methodology.pdf.
124. Терно С. Ознайомлення учнів із системою понять історичних курсів (Класифікації та шляхи формування понять). *Історія в школах України*. 2003. № 4. С. 24–26.
125. Терно С. Умови формування наукових понять у учнів на уроках історії. *Історія в школі*. 2000. № 1. С. 9–12.
126. Терно С. Чи навчені наші учні мислити критично? *Історія в школах України*. 2007. № 7. С. 18–23.
127. Терно С. Як підвищити ефективність навчання? (Науково-технологічні засади формування історичних понять). *Історія в школах України*. 2003. № 5. С. 21–25.

128. Терно С. Якість засвоєння історичних понять учнями загальноосвітніх шкіл. *Історія в школах України*. 2000. № 4. С. 28–32.
129. Турянська О. Методика особистісно орієнтованого навчання історії в школі: навч. посіб. Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2012. 222 с.
130. Фідря О. Як розвивати знання. *Історія в школах України*. 2005. №4. С. 12–14; 2006. № 3. С. 9–14.
131. Фідря О. Роль та місце історичної особи на уроках історії.. *Історія в школах України*. 2003. № 4. С. 26–31.
132. Фідря О. Чи можливо зрозуміти історію?. *Історія в школах України*. 2004. № 5. С. 2–5.
133. Фідря О. Методологія історії та формування хронологічних і просторових компетенцій учнів. *Історія в школі*. 2003. № 3. С. 18–23.
134. Фрейман Г. Загальнодидактична концепція реалізації освітньо-виховних завдань шкільної суспільствознавчої освіти. *Історія в школі*. 2006. № 4. С. 26–29.
135. Фрейман Г. Формування аксеологічної компетентності на уроках історії України в 11 класі. *Історія в школах України*. 2007. № 6. С. 13–14.
136. Хливнюк Т. Світло науки та знання, або Якою впродовж історії була освіта і як наукові знання впливали на буденність (конспект уроку з курсу «Вступ до історії». 5 клас). *Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання*. 2018. Липень–серпень. № 4 (74). С. 34–38.
137. Ходок М. Методичні засади краєзнавчої роботи в загальноосвітній школі. *Історія в школі*. 2004. № 4. С. 10–12.
138. Худобець О. Використання комп'ютерного супроводу на уроках історії стародавнього світу в 6 класі. *Історія в школах України*. 2006. № 8. С. 33–37.
139. Шеремет М. До проблеми формування критичного мислення особистості. *Історія в школі*. 2006. № 7–8. С. 15–17.
140. Шкільна І. М. Теоретичний аспект формування національно-культурної ідентичності у старших підлітків. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2017. Вип. 21 (2). С. 345–357. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/709819/1/33.pdf>.
141. Шпак В. Переддень війни. Всесвітня історія. 10 клас. *Історія та правознавство*. 2020. Грудень. № 34–36 (602–604). С. 6–8.
142. Шульга О., Шульга А. Застосування наочних методів навчання із використанням технічних засобів (ТЗН) на уроках історії. *Історія в школі*. 2013. № 6. С. 25–26.
143. Шульга О. Інформаційні технології як один із сучасних засобів навчання на уроках історії. *Історія в школі*. 2013. Червень. С. 27–30.
144. Яковенко Г. Методика навчання історії: навчально-методичний посібник. Харків: Видавництво ХНАДУ, 2017. 324 с.
145. Armstrong P. Bloom's Taxonomy. 2014. URL: <https://cft.vanderbilt.edu/guides-subpages/blooms-taxonomy/#2001>.

146. Bloom B. S. Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. New York: Longmans, 1984. 207 p. <https://www.uky.edu/~rsand1/china2018/texts/Bloom%20et%20al%20-Taxonomy%20of%20Educational%20Objectives.pdf/>
147. Carter G., Korostyshevsky D. Valuing Process Over Product: Using Writing to Teach History in the Undergraduate History Classroom. *Teaching History. A Journal of Methods*. 2021. Vol. 46. № 1. P. 10–21. DOI: <https://doi.org/10.33043/TH.46.1.10-22>.
148. Dunn J. The Historian's Responsibility for the Future: Recording Covid-19 for the Next Generation. *Teaching History. A Journal of Methods*. 2021. Vol. 46 № 1. P. 23–25. DOI: <https://doi.org/10.33043/TH.46.1.23-25>.
149. Garrone-Shufran S. Preparing Teachers to Teach the Language of History. *Teaching History. A Journal of Methods*. 2020. Vol. 45. № 2. P. 2–17. DOI: <https://doi.org/10.33043/TH.45.2.2-17>.
150. Hughes R. Assessment in the History Classroom. *Teaching History. A Journal of Methods*. 2019. Vol. 44. № 2. P. 51–56. DOI: <https://doi.org/10.33043/TH.44.2.51-56>.
151. Erekson K. Putting History Teaching «In Its Place». *Journal of American History*. March 2011. Volume 97. Issue 4. P. 1067–1078. DOI: <https://doi.org/10.1093/jahist/jaq066>.
152. Pearson B, Brasington B, Bowman T. «I Don't Want to be a Historian! I Just Want to be a History Teacher!» A West Texas Historical Methods Odyssey. *Teaching History. A Journal of Methods*. 2019. Vol. 44. № 1. P. 2–27. DOI: <https://doi.org/10.33043/TH.44.1.28-56>.
153. Young C. Embracing the Digital Revolution in the History Classroom. *Teaching History. A Journal of Methods*. 2018. Vol. 44. № 2. P. 2–16. DOI: <https://doi.org/10.33043/TH.43.2.2-16>.